

årgång 13

Julen-85

LARY

laryngernas tidning

I STALLET FÖR BLOMMOR
TÄNK PÅ LARYNGFONDEN !

MED DITT BIDRAG STÖDER DU
REHABILITERING AV MED-
LEMMAR I RIKSFÖRBUNDET
FÖR LARYNGEKTOMERADE

PG 91 82 58 - 5

INSIDORNA

- 3 Julhälsningar forts
- 4 Laryngektomi 1873
- 6 Möt Oskar
- 8 Från styrelsen

- 12 RLE förhandlar
- 14 Till Leningrad
- 16 Från Göteborg
- 18 Grundkurs avslutad

- 20 Sommarnöje i Danmark
- 21 Red's spalt
- 22 Kanslispalten
- 24 Med posten

- 26 Ny medarbetare
- 28 Hjälpmedelsmarknad
- 29 Katastrofkort
- 30 Stom-Vent

- 31 Kuriosa om sockerbiten
- 32 Funktionärsförteckning

*God Jul
och
Gott Nytt År
önskar*

FRÅN GÄVLEFÖRENINGEN

genom styrelsen:

Siv Baglien

Karin Söderberg

Brita Larsson

FRÅN GÖTEBORGSFÖRENINGEN

*Maj och Eric Hermansson
Gullvi och Gösta Jorbede
Harry Olsson
Ester och Samuel Goldberg*

*Karin och Stig Jonsson
Elsa och Bror Andreasson
Torborg och Eric Slättberg
Inez och Gunnar Börjesson*

*Thure Svensson
Maj-Britt Lundgren
Agnes Nilsson
Karl Fridh*

Maj och Alf Johansson

Inga-Lill och Göran Östberg

*Elly och Sven Pettersson
Maj-Britt och Åke Sterner
Signe Jacobsson
Märta och Eric Wiktorsson*

*Sigrid och Harald Ryfors
Marta och Gustav Andersson
Märta och Arne Engman
Maj och Filip Hiller*

*Karin Alexandersson
Ewa Söderpalm
Eva Ärlin
Irène Pettersson*

Gunnar Johansson

FRÅN LINKÖPINGSFÖRENINGEN

*Carl och Eva Aspling
Ann-Britt och Karl-Erik Eriksson
Rune och Edit Pettersson
Christine och Henry Svensson*

Marianne Aurell

*Nils och Birgit Björck
Aina och Bror Jobnson
Sven-Olof och Iris Rönnblom
Helyn Yhlén*

FRÅN LUND-FÖRENINGEN

Gunvor och Holger Pelch

*God Jul
och
Gott Nytt År
önskar*

FRÅN STOCKHOLMSFÖRENINGEN

*Lilly och Åke Ammelius
John H Danielsson
Nils E Eklund
Oskar Lundgren*

*Karin Cedin med familj
Thore Hemlin
Ingegärd och Eric Larsson
Ines Nilsson*

*Linnéa och Elof Bystedt
Tage Andersson
Iréne Albertsson
Elsa och Helge Sundin*

*Irma Bruhn
Karin och Oskar Norén
Iris och Sven Svensson
Frits Lund*

*Sven Petersson
Allan Blomqvist
Ingegerd och Curt Bengtsberg
Iris och Knut Andersson*

*Karen och Rikard Pedersen
Sally Lööf
Lilly Lindqvist
Margit Ericson*

*Ella och Tage Wanselin
Elise och Stig Lindqvist
Lisbeth och Ecke Olsson
Mia och Leif Sundin*

*Cissi och John Söderholm
Birgit Blange och Axel Selander
Edith och Vicke Andersson
Birgit och Rolf Fischer*

FRÅN VÄSTERÅSFÖRENINGEN

Anna-Greta Sköld

FRÅN ÖREBROFÖRENINGEN

Gerd och Arne Folkerman

Ragnar Salberg

Anne-Marie och Bertil Lindström

LARYNGEKTOMI

ANNO 1873

I Ny stemme 5/85 beskriver Lau Laursen denna historiska händelse. Vi tar oss friheten att här i översättning referera den intressanta artikeln.

Tiden för händelsen var 1873 och platsen var Wien. Patienten var en 36-årig man, som besvärats av heshet under tre år och i mars 1873 försvann hans tal helt. I november samma år blev mannen inlagd på Professor Theodor Billroths klinik i Wien.

Man kunde efter provtagning konstatera en elakartad tumör under ena stämbandets och operation var nödvändig. Patienten sövdes med kloroform och fick en kanyl införd via ett tracheostoma. Operationen blev besvärlig då blod sippade ned i luftrören och utlöste hostattacker. Läkaren lyckades dock avlägsna det sjuka stämbandets tumören. När så luftvägarna var fria togs kanylen bort och såret täcktes med häftplåster.

Dagen efter befann sig patienten efter omständigheterna väl och

kunde tala med "icke helt tonlös stämma" och efter fyra veckor var hålet på halsen nästan helt läkt.

Men glädjen blev kortvarig. En tid senare var patienten nära att kvävas och man fann nu att en ny tumörsvulst uppstått. Prof. Billroths första plan var att även vid denna operation bevara struphuvudet och endast avlägsna den nya tumören. Han fann dock snart efter påbörjad operation att även struphuvudets vägg var angripen, så att det var nödvändigt att avlägsna hela struphuvudet.

Patienten, som var nedsövd, väcktes och informerades om problemet. Han accepterade fortsatt operation under de nya förutsättningarna. Det blev en plågsam process, därigenom att patienten flera gånger måste väckas för att hosta

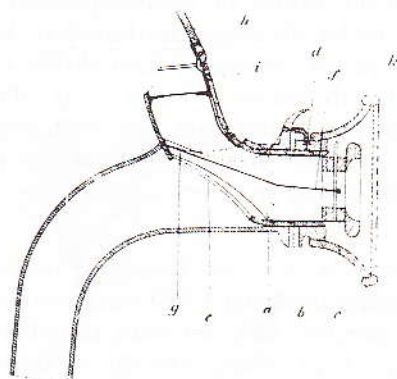
upp blod, som runnit ner i luftvägarna. Operationen varade 1 3/4-timme. Struphuvudet togs bort liksom de översta ringarna på luftstrupen, som sedan fixerades till huden på halsen. Ovanför fanns också ett öppet sår till svalget där saliv och föda rann ut. Patienten matades därför de första dagarna genom en sond. Såret blev dock snart mindre och efter åtta dagar kunde patienten dricka vatten och efter 18 dagar kunde han äta fast föda.

Man började nu experimentera med olika kanyler för att patienten skulle kunna tala igen. Man kom underfund med att utandningsluften borde ledas in i svalget genom såret

(hållet) bredvid stomat och gjorde en kanyl med en förgrening som möjliggjorde detta. Tre veckor efter operationen sattes den in, och patienten fick till allas stora glädje nu ett fullt förstäligt tal. Historiens första talkanyl var skapad.

Men den hade tyvärr också nackdelar, genom att den täpptes till av slem och att det var besvärligt att ta ut den för rengöring. Konstruktionen ändrades och förseddes även med struplock och en tongivande metalltunga som ersättning för stämband. Med detta konstgjorda struphuvud kunde patienten tala så att han hördes över hela den stora sjuksalen. Han skrevs ut i mars månad 1874.

Den i artikeln beskrivna talkanylen i sitt förbättrade utförande 1874

- a Trachealkanyl
- b Svalgkanyl
- c Talkanyl
- d Fixeringsring
- e Öppning för luftpassage
- f Ram för g
- g Metalltunga (stämband)
- h Struplock
- i Fjäder för h
- k Filter

Man kan väl tillåtas undra, varför alla dessa utmärkta rön tydligen fått ligga outvecklade ett helt sekel.

MÖT OSKAR

EN TVÄTTÄKTA EKENKIS

—Tjena, säger Oskar och räcker fram en tung fyrkantig näve. Oskar Lundgren är infödd stockholmare och blev laryngektomerad redan 1952 på Södersjukhuset i Stockholm. Oskar kan berätta om forna tider, om hur han växte upp med elva syskon i början av seklet, när folkhemmet ännu var bara en utopisk tanke bland de radikalaste av politikerna.

— Jag minns, när nuvarande Sveavägen fortfarande bestod av två smala gator, Stora och Lilla Bastugatan, med förfallen kåkbebyggelse, och hur man gick och ledde kor på Götgatan, som då längst ut bara var en smal stig där bönderna kom från skärgårdsbåtarna med sina kor, på väg till slakterierna vid Hammarby sjö, säger Oskar.

— Farsan tjänade 29:50 i veckan på sitt jobb som tapetserare och några kronor till på diverse hemjobb. Han

gnodde och slet för jämnan för att morsan skulle få hushållspengarna att räcka till den stora familjen. Vi var ju 14 personer, som skulle ha mat och kläder. Kläder — ja! det fick man aldrig nåra nya. Man fick ta över, det som de äldre vuxit ur, säger Oskar med ett inätvänt leende.

Värst var det med skor. Jag minns en gång omkring 1910 när snön hade kommit fast det bara var oktober månad. Mina skor var så dåliga att dom måste lämnas till skomakarn medan det ännu fanns en möjlighet att reperera dom. Men jag hade inga andra att ta till. Det enda som fanns var ett par gamla lång-

skaftade damkängor med hög klack, som farsan hittat i en säck med pry- lar han ropat in på auktion. Jag minns hur jag skämdes när jag måste sätta på mej dom dojorna och traska iväg till plugget.

Men man får inte vara dum! På vägen stannade jag och gömde skorna, och sprang sen barfota i snön den sista biten till skolan. Där tyckte man förståss att det var bedrövtligt att jag skulle springa barfota i snön, så jag fick låna ett par gymnastiskor, och sedan ordnade man så att jag fick hämta ut ett par pjäxor på kommunens bekostnad. Jag kommer ihåg att dom brände in ett märke "tre kronor" i sko- skaften, så att det skulle synas att det var samhällets egendom, och för att jag inte skulle kunna gå till pant- banken och stampa på dom.

Dom där skorna fick förresten ett efterspel. Farsan miste en del av sina sociala rättigheter i kommunen och när Stockholmsystemet kom 1914 fick han heller inte nån mot- bok. Allt detta kände han förståss som en förnedrande personlig ned- klassning i bekantskapskretsen. Som orsak angavs att vi fått fattig- hjälp, och det visade sej vara just dom här pjäxorna, som en nitisk tjänsteman omsorgsfullt noterat i kommunens annaler.

Vid sju-åtta års ålder fick Oskar följa med sin farsa och göra de första lärospånen i matläggaryrket, och han har fortsatt i det jobbet, som han trivts bra med, under hela

sitt långa liv. Han öppnade egen firma 1927, men har nu sedan många år lämnat den vidare till nästa generation. Men det händer fortfarande att han går ut och tar ett ströjobb åt pensionärer ibland för att få känna att han fortfarande duger till att göra ett dagsverke.

För en liten tid sedan var han ute på ett sånt jobb. Han kom upp i lägenheten där man skulle ha en heltäckningsmatta i finrummet. Mannen som beställt jobbet, förklarade för Oskar att han gärna skulle ha hjälpt till att flytta undan möblerna. Men, sa han, jag är ju gammal pensionär nu, snart 70 år, så jag får väl ta det lite lugnt.

Oskar flyttade då själv undan möb- lerna, gjorde jobbet och ställde i ordning efter sej igen, utan vidare kommentar. För att visa sin upp- skattning av ett bra jobb bjöds han på kaffe, och man kom att tala om hur det var förr i tiden. När så Oskar nämnde att han bott i samma hus i 70 år, kom den något förvå- nade frågan: "Hur gammal är du egentligen?"

— Jag har fyllt 84 svarade Oskar.

Herrn i huset gick då, av någon an- ledning ut, och kom inte in igen förrän Oskar tog kepsen, tackade för kaffet och gick.

Tack Oskar! för att jag fick den här pratstunden. Du är en av de färg- klickar i det vardagsgrå, som behövs för att ge oss andra mod att leva vidare!

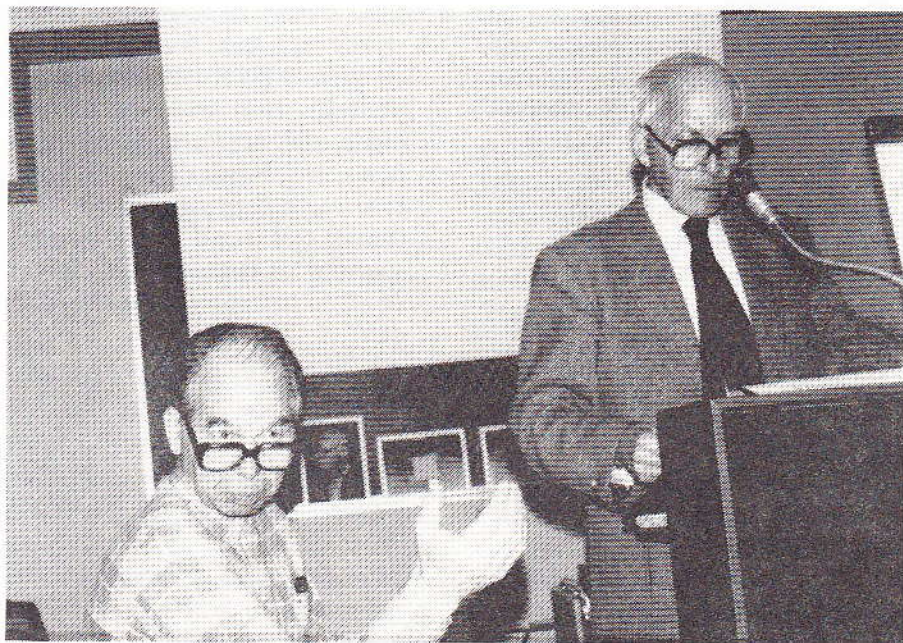
Rolf

FRÅN STYRELSEN

RLEs styrelse höll sitt stadgeenliga höstmöte 23 oktober i Katrineholm. Anmärkningsvärt är att tre lokalföreningar ej var representerade på mötet. En av föreningarna hade ej heller meddelat förhinder. Styrelsen såg allvarligt på detta och beslöt att vår förbundsordförande Eric Hermansson skulle skriva till de aktuella föreningarna angående uteblivandet.

- Vår kassaförvaltare Curt Bengtsson gav en utförlig redogörelse för RLEs ekonomiska läge. Av redogörelsen framgick att vår ekonomi avsevärt förbättrats under de senaste två åren. Detta har bland annat gjorts att förbundets tjänster till lokalföreningarna kunnat förbättras t.ex. genom ökad kursverksamhet och ökad kansliservice.
- RLE har erhållit ett anslag från Cancerfonden på 47.000:— vilket avser täcka kostnaden för årets utbildning av våra kontaktombud (informatörer) på Maricborgs Folkhögskola.
- Från Radiohjälpen har vi beviljats 60.000:— för arrangerande av sex rehabiliterings-konferenser 1986.
- LARY har fått ett eget redaktionsrum på Mönjestigen 23 i Huddinge.
- Doc. Jan Olofsson, Linköpingsföreningens förtroendeläkare, vill göra en brev-enkät bland RLEs medlemmar för att få synpunkter på stomskyddet Stom-aid (Stom-Vent). Styrelsen beslöt bifalla önskemålet förutsatt att frågeformulärens utsänds via RLEs kansli.
- RLE har sökt anslag ur Clas Groschinskys Minnesfond. Medlen avser användas för laryngektomerades rehabilitering.
- Göteborgsföreningen meddelade att de antagit namnet: "RLE Laryngektomerades Förening, Göteborg".
- RLE har skrivit till SUVAB (Svensk Utlandsvård AB) angående laryngektomerades behov av klimatvård.

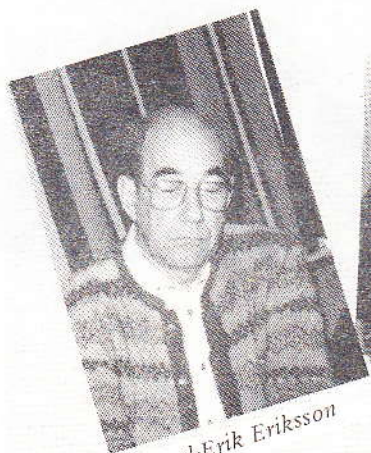
Eric Hermansson har kommentarer till Curt Bengtsbergs föredragning.

- Elof Bystedt refererade ett möte på Handikappinstitutet (HI), där talhjälpmedel diskuterats. HI arbetar fortlöpande med att förbättra våra talhjälpmedel. Televerket kommer med en förbättrad serie av telefonapparaten DIAVOX som även kan anslutas till hörselslinga.
Man diskuterade också luftfuktare och olägenheten med deras spridande av mögelsvamp, om de inte ofta och omsorgsfullt blir rengjorda. Luftfuktare kan skrivas ut av läkare.
- Lokalföreningarna bör uppmana sina medlemmar att söka handikappersättning, om ansökan avslås bör den sökande snarast meddela detta, genom att skicka beskedet till vårt kansli *för att överklagande skall kunna göras inom två månader från avslaget.*
- Rehabiliteringskurs hålls 11–13 dec. 1985 på Nynäsgården, för laryngektomerade under 1983–85, från föreningarna i Gävle, Uppsala, Västerås, Örebro och Stockholm. Programmet behandlar bland annat: Handikappersättning, talrehabilitering, laryngektomi och tekniska hjälpmedel. Antal anmälda deltagare är 22.

- Den utställning RLE har, för information om laryngernas villkor, är färglös och dålig jämfört med vad andra handikappgrupper har att visa upp, sade Eric Hermansson. Styrelsens arbetsutskott ska skaffa fram ett bättre material före nordiska LE-kongressen i Sverige 1987.
- Radioprogrammet "Att vara laryngektomerad" finns på kassetband och kan köpas från Utbildningsradion för ca 70:–. Beställningsnummer 83350/ra 1–7.
- Förbund som inte har egna handikappolitiska program kan ta idéer från Riks-HCKs program. HCK kommer under 1986 att anordna fyra konferenser angående besvärsträtten. Kommunerna har stora förväntningar på handikapprörelsens representanter i de kommunala handikappråden. Handikappförbundens tidskrifter bör ta in mer information om HCK, sade Elise Lindqvist i en rapport från HCK/ABFs regionkonferens.
- Vår studieledare Elise Lindqvist redogjorde för kurs på Nynäsgården 2–3 sept. (se LARYS höstnr) samt kurs 4–5 sept. i Ramnäs rörande pedagogik och metodik. Hon uppmanade till skärpning när det gäller föreningarnas rekrytering av kursdeltagare och spridande av information om erhållna kurserbjudanden.
- Elise Lindqvist uppmanade styrelsen att arbeta för att RLE får en plats i HCKs Vård- och patientråd. Hon hade också från rådet inhämtat att Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) testat en patientundersökning på fyra sjukhus. Syftet är att få patienternas syn på vården.
- Ann-Britt Eriksson efterlyste resultatet av en skrivelse till Vård- och patientrådet 1983 angående medicinska förbrukningsartiklar för vård av stoma etc.
Elise framför efterlysningen till rådet.
- Elof Bystedt rapporterade från HCKs hjälpmedelskonferens: Det kommer troligen att bli krångligare att få det hjälpmedel man ordinerats. Drastiska nedskärningar diskuteras inom landstingen. Socialministern anser att landstingen bryter mot de avtal som tecknades när de tog över ansvaret för hjälpmedelsverksamheten 1976.
- Riksmötet 1986 hålls 15–16 mars på Nynäsgården. Lokalföreningarna betalar 200:– per ombud. Stockholmsföreningen står som arrangör och transport från Stockholm till Nynäsgården och åter sker med buss.

NÅGRA KLIPP UR BILDERNA
FRÅN STYRELSEMÖTET

Karl-Erik Eriksson

Svea Östb

Arne Folkerman

Ann-Britt Eriksson

Anna-Greta Sköld

Sven Petterson

RLE FÖRHANDLAR

OM RÄTTVISARE FÖRDELNING

Styrelsen beslöt 3 mars 1984, att med hänvisning till den vid RLE:s Riksmöte 1982 bordlagda frågan om handikappersättning, utse en kommitté för att med Riksförsäkringsverket (RFV) diskutera möjligheten för de laryngektomerade att erhålla handikappersättning.

Valdes:

Curt Bengtsberg, Eric Hermansson, Arne Folkerman och med *Elise Lindqvist* som sekreterare.

Skrivelser: RLE d. 1985-01-29
d. 1985-05-18

Skrivelser: RFV d. 1985-03-08

Överlägn. RLE-RFV 1985-05-22

RLE

Curt Bengtsberg, Stig Haglund, Elise Lindqvist.

RFV

Ulf Sjödin, Katarina Jungholm.

Docent Stig Haglund redogjorde för den kirurgiska behandlingen av strupcancer och för röstrehabilitering efter laryngektomi. Curt Bengtsberg redogjorde för hur det är att leva med laryngektomi. RFV hade den uppfattningen att en laryngektomerad med stora talsvårigheter har så stort stödbehov som förutsätts för rätt till handikappersättning.

Vi hävdade att en tjänsteman i försäkringskassan ej kan bedöma huruvida en laryngektomerad har stora eller små talsvårigheter. Dessutom skall tjänstmannen i varje enskilt fall bedöma om hjälpbehovet och merutgifterna är av sådan omfattning som krävs för rätt till handikappersättning. När det gäller tillämpning av bestämmelserna om handikappersättning har försäkringskassorna att följa den praxis som utvecklats genom domar av försäkringsdomstolen. Någon klar praxis att laryngektomerade har rätt till handikappersättning finns inte.

RFV:s uppfattning får inte betraktas som ett direktiv till försäkringskassorna att laryngektomerade skall

beviljas handikappersättning och kassorna har i varje enskilt fall att bedöma om hjälpbehovet och merutgifterna är av sådan omfattning som ger rätt till handikappersättning.

Vi hävdade att det bör vara hjälpbehovet och merkostnaderna som skall läggas till grund för rätt att erhålla handikappersättning. Från RFV framhölls att det är viktigt att kunna dokumentera den tid som behövs per dag av en laryngektomerad för att sköta sitt stoma.

Vi framhöll att skötseln av stomat och den hjälp som behövs härför samt handledning vid telefoning, besök hos läkare, inköp etc. samt merkostnader för slitage av skjortor blusar, sänglinne m.m. synes göra att en laryngektomerad är berättigad till handikappersättning.

RFV ansåg att vårt förslag bör prövas genom att skapa preju-

dikat i Försäkringsrätten och rekommenderade ett samarbete mellan RFV och RLE.

RFV inbjöd RLE att vara representerat vid den årliga informationskonferensen RFV har med försäkringskassorna och där redogöra för laryngektomi. Vi föreslog att vi representeras av vår förtroendeläkare Stig Haglund vid konferensen.

Vidare ansåg RFV att RLE bör tillstå utredningscheferna på försäkringskassorna upplysning om laryngektomi att vidarebefodras till försäkringskassornas lokalkontor.

När det gäller samarbetet om skapande av prejudikat har det påbörjats.

Det första ärendet ligger för prövning i Försäkringsrätten för mellansverige.

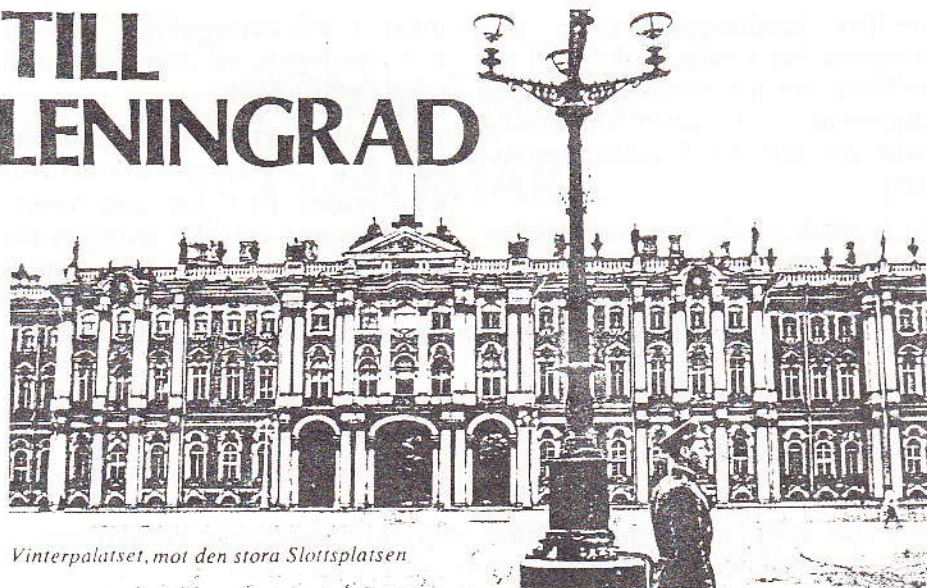
Curt Bengtsberg

- Erik
- Fröken, min son är sjuk idag ...
  - Jasså! Å vem ringer?
  - Min mamma

*****

TILL LENINGRAD

Vinterpalatset, mot den stora Slottsplatsen

September i Leningrad, låter som titeln på en novell av en rysk klassiker, och visst var vi förväntansfulla inför den här resan till det väldiga landet under hammaren och skäran, när vi steg på bussen i Söderhamn för att ta oss till Rysslands-båten i Stockholm.

Vi var 14 medlemmar, varav sju opererade, från Gävle-föreningen som gick ombord på Scan Sov:s båt m/s Ilich till Leningrad. Ombord tog den sovetiska personalen hand om vårt bagage och bar det till våra hytter. Vilken service!

På kvällen var det middag med god och mycken mat. Senare på kvällen var det underhållning som personal och besättning stod för (proffsigt) och som avslutning var det dans till en skön orkester.

Efter ett dygn med båten var vi framme i Leningrad på onsdag kl. 18.00 Moskva tid. Då var det bara att ställa ut bagaget utanför hytten, så transporterades det till tullen. När vi gått genom den, som gick fort och bra, så fanns ett nytt gäng som tog bagaget till bussen. Vid bussen väntade också vår guide. Vid framkomsten till hotellet Pribaltiskaya, med 2.600 bäddar och 15 våningar högt togs vårt bagage åter omhand av bärare. Det kan man verkligen kalla service. Eller hur? På kvällen efter middagen träffade jag vår guide för att göra upp programmet.

Torsdagen ägnades till största delen åt en rundresa i den 5 milj-stora staden. Lite shopping på egen hand fanns det tid för på eftermiddan.

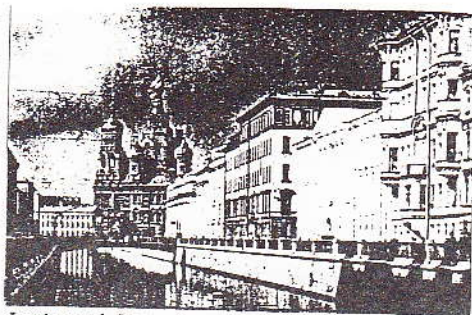
Fredag förmiddag besökte vi Tsarens sommarresidens Peterhof, Piskarev-kyrkogården (massgravplats från belägringen 1942). Vilka upplevelser! På eftermiddan gick vi på Etnografiska Museet. Dagen avslutades med att vi själva fick ta oss till ett Cirkusbesök som var roligt att få vara med på.

Lördagen började med ett besök på Eremitaget, ett av världens förnämsta konstmuseer som också är förbundet med Vinterpalatset, det jättelika forna tsarresidenset. Vilken prakt och vilket skatterikt palats! Utanför Eremitaget finns det stora Palatstorget med den magnifika Alexanderskolonnen med sin 47 meter höga pelare, som vilar på ett 700 ton tungt granitblock. Där ligger även generalstabens byggnad som också är imponerande.

Den dagen åt vi lunchen på stan för att sedan direkt kunna gå in i Isak-katedralen. Vi strövade en liten stund på Nevskij Prospekt som är en 4 1/2 km lång aveny mitt i stan. Den här dagen avslutades med en sprakande Folkloreafton där även vår guide var med.

Söndag förmiddag slog vi ihop två besök. Vi gick på Ryska Museet och till Peter Paulfästningen, som har en kyrka där Peter den Store och alla Tsarer utom den sista ligger begravna. Kyrkan har en spira som är 127 m. hög och förgylld, som det mesta i denna fantastiska stad.

Resten av dagen hade vi för oss själva, så vi kunde gå ut och göra

Leningrad. Peter den store hade på resor i Europa stannat en längre tid i Holland, och han anlade den nya huvudstaden som en holländsk kanalstad med regelbundet gatunät. Utsikt över Gribojedova-kanalen med Försoningskyrkan

våra efterlängttade inköp för att få några minnen med oss hem.

Ja så kom måndagen, då vi återigen skulle gå ombord för hemresa. Samma service när det gällde bagaget fick vi nu också. Resan gick bra trots att vi hade storm så vi blev 4 timmar försenade.

Någon övervakning, som det talas om här hemma såg vi inte till, vi kom och gick som vi ville. Filma och fotografera var det heller inga problem med. På några platser fick vi inte använda blix, men utan gick det bra på de ställena också. Vi hade ju även en perfekt guide som kunde sitt Ryssland både utan och innan. Hon var heller inte rädd för att besvara våra frågor om levnadsförhållandena i Ryssland. Både på gott och ont fick vi svar.

Ja det var en resa som satt djupa och vackra spår hos oss alla. Den går inte att beskriva. Detta måste upplevas! Åk dit om ni har möjlighet.

Siv Baglien

Året 1985 kommer vi snart att lämna bakom oss, ett år som har varit arbetsamt men mycket intressant och innehållsrikt. Våra onsdagsträffar fortsätter som tidigare och en trogen skara medlemmar sluter alltid upp. Vad beträffar den uppsökande verksamheten så har denna utökats och besöken hos opererade kamrater och deras anhöriga har varit mycket tillfredsställande. En del nya medlemmar har på detta sätt kunnat knytas till föreningen.

Föreningens ordinarie årsmöte inleddes den 13 april på Dalheimers Hus, Göteborg. 30 st var närvarande. Vid Nordisk Kongress i Oslo 8-12 maj var Göteborgsföreningen representerad av två delegater.

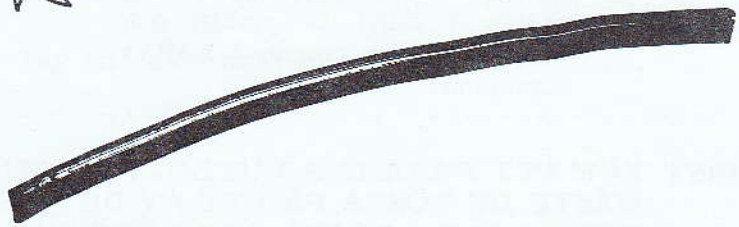
Under tiden 1-5 juni var på Svenska Mässan i Göteborg anordnat "HANDIKAPP 85". RLE:s Riksförbund deltog med egen utställning.

Göteborgsföreningen hade åtagit sig ansvaret för utställningen. En mycket stor och pampig utställning med många besökare. RLE:s monter besöktes av ett stort antal, och många var mycket intresserade av denna.

Som avslutning på första halvåret anordnades en resa med buss onsdagen den 22 maj. Resan samlade ett 30-tal deltagare och gick till RÅA utanför Landskrona samt med båt till ön Ven. En rundresa på Ven var anordnad under sakkunnig ledning. Efter rundturen smakade middagen extra gott.

Tisdagen den 27 och onsdagen den 28 augusti embarkerade vi åter en buss för en två dagars resa. Resan gick till Getinge där vi drack kaffe med dopp samt vidare till Helsingborg och Helsingör. Slutmålet denna dag var Spångens

Chans
att
vinna!

The text is written in a bold, black, cursive font. The word "Chans" is at the top, "att" is in the middle, and "vinna!" is at the bottom. The text is surrounded by numerous hand-drawn five-pointed stars of varying sizes and orientations, scattered across the page.

RUNDFRÅGA TILL LARY:s
LÄSARE.

På riksmötet våren 1986 kommer att beslutas vilket namn vårt förbund ska ha i framtiden. Som vägledning vid detta beslut är det värdefullt att veta vad just DU tycker!

Sänd in ditt svar senast 10 jan.

1986 till:

RLE

Box 36 033   100 71 Stockholm

Bland de inkomna svaren lottas ut tre vinster: en statens premieobligation värd 200:—, samt två penninglotter, som tack för visat intresse. Vinsterna kommer med posten i slutet av januari och vinnarnas namn noteras i LARYs vårnummer.

OBS! FÖR ATT FÅ DELTA I UTLOTTNINGEN
MÅSTE DU RÖSTA PÅ ETT AV DE ANGIVNA
FÖRSLAGEN - ELLER ANGE ETT EGET.

Här är några av de förslag som förekommit i den förberedande diskussionen:

1. LARYNGEKTOMERADES
RIKSFÖRBUND.
Kommentar: Anses av många svårt att läsa, svårt att minnas och svårt att säga.
2. LARYNG-EKTOMI-FÖRBUNDET
Något kortare. Till vardags kan man hoppa över mellanledet "ektomi".
3. Svenskt namn: TALSKADADE, US.
Laryngektomin har skadat vårt tal. US står för utan strupbuvud eller utan stämband.
4. Svenskt namn: VISST!
VISST står för: Vi (som) saknar strupbuvud eller -stämband. Lätt att läsa och komma ihåg. Utmärkt att använda som märke eller i annons/affischkampanjer. T.ex. Har ni ett förbund? Ja VISST!

Jag röstar på förslag nr:

därför att.....

.....

Jag har ett annat förslag:.....

.....

.....

Insänt av:.....

.....

visst

är det ett förbund?

jomen

visst!

"vi som saknar stamband"

eller

LARUNG·ektomi·FÖRBUNDET

---

de 'du!

Gästgivaregård, Ljungbyhed. Efter inkvartering samlades vi till middag som bestod av ett delikat smörgåsbord med mängder av härliga skånska anrättningar. Efter en skön natt och en stor frukost fortsatte vi resan med en rundtur i det härliga Skåne. Resan fortsatte mot Göteborg och en härlig lunch serverades på Hemmeslövs Herrgård, Båstad. Resan fortsatte sedan till Göteborg. 49 st deltog.

Den traditionella talkursen som Göteborgsföreningen brukar ge-

nomföra var i år förlagd till Hemmeslövs Herrgård, Båstad under tiden 29–31 okt. Ett mycket välfyllt program var uppgjort till nytta och glädje för alla som deltog.

Vad som nu återstår och som vi väntar på under resten av året är:
17 nov. Talkurs, Sahlgrenska Sjukhuset, Göteborg
6 dec. Julfest, Dalheimers Hus, Göteborg.
11 dec. Julbordsresa med buss.

Göteborgsmedlemmarna belättna efter kaffepausen

Styrelsen vill till alla medlemmar inom Göteborgsföreningen rikta ett varmt tack för god medverkan och anslutning.

Till övriga RLE-are sänder vi våra varmaste hälsningar och önskar
GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

Eric – Sven

KONTAKTOMBUDENS GRUNDKURS AVSLUTAD

Solveig intervjuas av Lars

I början av november träffades vi igen på Marieborg, vi som gick den första informatörskursen i augusti. Ett par nya larynger ersatte de två som hoppat av från den ursprungliga gruppen.

Solveig Johansson och Lars Persson från HCK ställde upp som lärare även den här gången. Dessutom medverkade Owe Wernerstedt och Lennart Runfors, ordinarie lärare på Marieborg. Nu stod HCK som arrangör och det ingick kursdeltagare också från andra förbund.

Den här kursen behandlade bl.a. Hälso- och sjukvårdslagen samt Socialtjänstlagen.

Dessa lagar, som ju varit i kraft sedan ett par år, är så kallade ramlagar, vilket betyder att de endast innehåller anvisningar för beslutsfattare i kommuner och landsting. Detta gör i sin tur att det nu är viktigare än någonsin tidigare att vi i vårt förbund för fram krav som kan ge en tillämpning som motsvarar våra behov.

Givetvis blev det, på den relativt korta tid ämnet behandlades i kursen, mest en orientering i innehållet och om de möjligheter vi har att försöka benytta oss av de nya lagarna.

Det gäller nu för oss själva att läsa på, så att vi lär oss hitta i paragraferna och förhoppningsvis att använda dem som de instrument de är avsedda att vara.

Utöver sociallagarna ingick också "Hur man möter människor i kris" där talade vi om krisens olika faser: *chockfasen*, när man sitter apatisk och inåtvänd, *reaktionsfasen*, när man börjar visa reaktioner, *bearbetningsfasen*, när man är istånd att ta itu med sin situation, *nyorienteringsfasen*, när man börjar kunna

acceptera sin nya situation och försöker hitta en väg att leva vidare.

Att känna till detta är nödvändigt vid mötet med patienter före och efter en laryngektomi. Vi var eniga om att man i dessa situationer ska vara rak och ärlig och säga sanningen om vad operationen innebär.

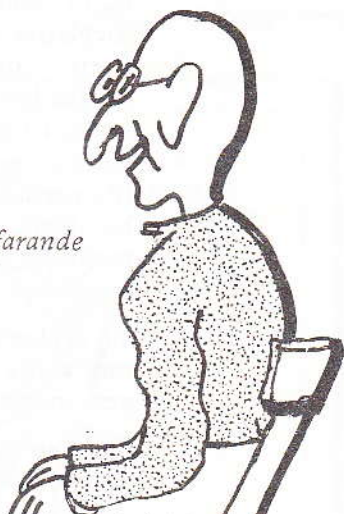
Kursen tog också upp organiserandet av *kontaktombudens* verksamhet. Observera att vi på förslag från HCK tagit denna benämning istället för informatörer, därför att den låter mera ömsesidig. Vad gäller själva organisationsformen kom vi inte fram till någon slutgiltig lösning. Här får vi själva arbeta vidare i våra lokalföreningar för att finna den bästa formen.

Rolf

— Hör du fortfarande
lika dåligt?

— Jo tack
jag mår bra!

*****

SOMMARNÖJE I DANMARK

I vår förträffliga nordiska LE-tidning "ny stemme" kan vi i senaste numret läsa, att de danska laryngerna nu fått det "sommarhus", som de arbetat på att samla pengar till under ett 15-tal år.

Huset, som fått det vackra namnet LYKKEBO, invigdes 15 september, under gemytliga former. Grannar och medlemmar kom till invigningen med gåvor i form av inredningsdetaljer samt mat och dryck.

Lykkebo ligger ett hundratal meter från stranden på Jyllands ostkust nära Århus och således i höjd med norra Skåne. Huset har fyra fasta sovplatser och ytterligare två finns i ett "annex". Här kan nu de danska laryngerna boka in sig för en vecka i taget. Skulle flera söka för samma vecka, går man efter operationsdatum. Den senast opererade har förtur. Priset per vecka är för perioden maj—september 500 DK och övriga tider 300 DK.

Vi tycker det är ett fint initiativ som tagits för de danska laryngerna och önskar hjärtligt lycka till!

När kan vi i Sverige prestera något motsvarande?!

Rolf

Redaktörns Spalt

Grundutbildningen av den första kullen informatörer är nu avslutad genom påbyggnadskursen i november.

På förslag från HCK har vi valt att istället för informatörer kalla oss KONTAKTOMBUD, vilket anses bättre täcka den ömsesidiga funktion av givande och tagande, som vi förväntas få.

Vår förhoppning är nu, att vi som villigt ställt oss till förfogande för utbildning till kontaktombud får det stöd vi behöver ute i lokalföreningarna, och att föreningarna bekostar det material vi behöver för fördjupade studier i de ämnen kursen omfattade.

Kontaktombudet behöver nödvändigtvis också ha god kontakt med den egna styrelsen, och ifall hon/

han av något skäl inte kan få en ordinarie plats i föreningens styrelse kan man ju använda möjligheten att adjungera.

Om det finns flera kontaktombud i samma förening bör den som av dessa utsetts till sammanhållande få denna möjlighet.

Behovet av kontaktombud som en förmedlande länk mellan förening och allmänhet såväl som myndigheter är stort, om man ser det i förhållande till de krav vi med kraft behöver hävda oss på lokalplanet, och det informationsbehov som vi enligt vårt centralt antagna aktionsprogram ska tillgodose.

Nyttja den resurs kontaktombuden utgör!

Rolf

KANSLI

spalten

När jag blickar tillbaka på det snart gångna året finner jag med stor tillfredsställelse att RLE:s verksamhet ökat mycket.

Medlemmar

Karl-Erik Eriksson, Linköping har gjort en kartå utvisande RLE:s medlemmars bostadsorter. Kartan skall användas som underlag för sökande av bl.a. bidrag till uppsökande verksamhet. Ny lokalförening har bildats i Västerås. Gävleföreningen är den sista föreningen i norr. Förslag finns att bilda ytterligare lokalföreningar, jag är säker på att det behövs, med tanke på de långa avstånden.

HCK:s Kanslikartell

Samarbetet med kanslikartellen har intensifierats. Kanslikartellen, bestående av Riksförbundet för Döva och Hörselskadade Barn, DHB,

Föreningen för Blödarsjuka i Sverige, FBiS, Svenskt förbund för ileo-, colo- och urostomiopererade ILCO, Riksföreningen för Cystisk Fibros, RfCF, Riksförbundet för Laryngektomerade, RLE, Riksförbundet för mag- och tarmsjuka, RMT, Riksförbundet för Njursjuka, RNJ, Svenska Celiakiförbundet, SCF, och Svenska Epilepsiförbundet, SEF, har förstärkt sin gemensamma intressepolitiska bevakning. Inför och under Riksdagens allmänna motionstid togs kontakter som resulterade i flera riksdagsmotioner i för förbunden viktiga frågor. Dessa motioner följdes senare upp i form av bl.a. skrivelser till berörda riksdagsutskott.

HCK:s råd

HCK har åtta intressepolitiska råd, med uppgift att bevaka den poli-

tiska utvecklingen inom sina respektive samhällsområden. Det finns två råd som jag anser RLE skall ha ordinarie platser i:

Socialpolitiska rådet som har till uppgift att bevaka utvecklingen inom socialdepartementets verksamhetsområde, med särskild tonvikt på socialförsäkrings- och socialtjänstfrågor.

Vård- och patientrådet som har i uppgift att bevaka utvecklingen inom hälso- och sjukvårdens område. Rådet ser som en angelägen uppgift att bedriva en bred information om hälso- och sjukvårdslagen och dess syn på patienten. Rådet har ett nära, samarbete med Handikappinstitutet, där bl.a. uppförande av behandlingshjälpmedel på hjälpmedelslistan varit en viktig fråga. Rådet har också till uppgift att följa utvecklingen inom äldreomsorgen.

Övriga råd

Arbetsmarknadsrådet, här har RLE en representant, Siv Baglien, Gävle. Barn- och familjerådet, Bostads-

och samhällsplaneringsrådet, Fritids- och kulturrådet, Internationella rådet, Konsumentgruppen och Skolrådet.

Studier

Tillsammans med ABF genomförde RLE en Mål- och planeringskonferens med studieansvariga den 2-3 sept. -85 och 25-26 mars -85.

Olika förslag till åtgärder som framkom under kursdagarna:

- Stödja och hjälpa nyopererade och anhöriga.
- Fria hjälpmedel, förbandsartiklar. Förbättring av färdtjänsten, och utlandsvården.
- Förbättra kontakten med andra små förbund.
- Bättre information om RLE.

Lokalföreningar

Ingegerd Bengtsberg och under-tecknad har valts som mötesorganisatörer på riksnivå, med uppdrag att bistå RLE:s Lokalföreningar. Vi förväntar oss många och intressanta inbjudanden.

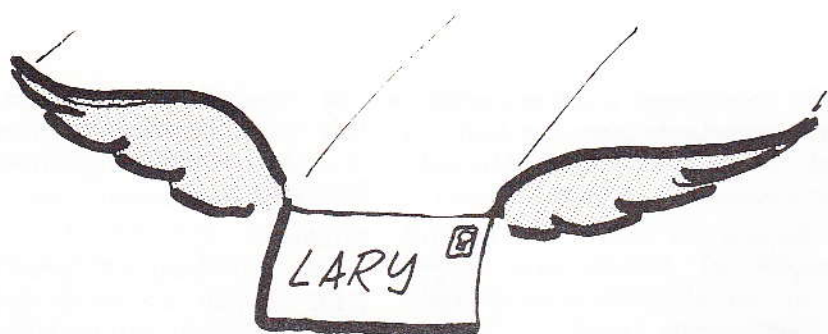
Förhoppning

Det är min förhoppning att det nya året skall bringa glädje och framgång för Er alla.

*GOD JUL och GOTT NYTT ÅR
tillönskas av
Elise*

MED POSTEN

SVAR TILL "KARIN"

Svar till signaturen "Karin" som i en insändare i Lary skrivit

I Danmark och Norge kommer nyopererade larynger på taleinstitut, dom får en del ekonomiskt stöd från riksförbunden, och en del från landstingen. Även en anhörig får deltaga. På dessa institut finns logoped, psykolog, kurator och tekniskt kunniga. Alltså får dom en intensiv hjälp direkt efter operationen.

Vi som verkar inom handikapprollen och då främst inom Riksförbundet för Laryngektomerade – RLE – kan redovisa en stor aktivitet.

De lokala föreningarna inom RLE har under 1984/1985 organiserat talkurser med logopeder i Stockholm, Göteborg, Linköping, Gävle och Lund. Förbundet stöder ekonomiskt dessa kurser.

Rehabiliteringskurser för nyopererade är en annan form av kurs, var-

vid anhöriga till opererade deltagar. Utöver medverkan av läkare och logoped lämnas också information om tekniska hjälpmedel, hur handikappersättning sökes, och vårt föreningsliv, m.a.o. en fyllig information. Dessa kurser sker i förbundets regi och är helt kostnadsfria.

"Karin" skriver också

Varför inte använda laryngfonden i stället för att låta pengarna stå till ingen nytta.

Vår Laryngfond delar efter ansökan ut bidrag till lokalföreningar som arrangerar rekreationsresor.

Artikeln är en helt obefogad nedvärdering av förbundets arbete för de laryngektomerade i Sverige. RLE:s styrelse är lika bra som styrelserna i Norge och Danmark.

**SVERIGE ÄR
FANTASTISKT!**

"G"

HALLÅÅ! DU HAR VÄL INTE
GLÖMT STOM-VENTEN?

NÄÄ! DET VIKTIGASTE —
PACKAR JAG ALLTID FÖRST!

Bild: HELGE

Text: ELOF

Dä står ju portvin
på flaskan! Vettja!

NY MEDARBETARE

RLE-styrelsens arbetsutskott har beslutat inrätta en befattning med beteckningen "specialist på hjälpmedel för laryngektomerade". Befattningshavaren avses adjungeras till förbundsstyrelsen.

Tillsättandet har skett genom "handplockning" och vi vill här med några persondata presentera Elof Bystedt, stockholmsföreningen, som ställt sig till förfogande för uppdraget.

Elof är född 1925 och opererades 1972. Han har under sin yrkesverksamma tid sysslat med försäljning och service inom maskinindustrin. Elof är intresserad av föreningsverksambet och har styrelseuppdrag i flera sammanslutningar. Man bör kanske också nämna att hans stora hobby vid sidan av föreningsuppdragen är bilmotorer. Han tillhör också gruppen av blivande kontaktombud i RLE.

MÅLSÄTTNING

Som ansvarig för våra tekniska hjälpmedel är jag breddad att göra mitt bästa för att bevaka utvecklingen inom området. Jag har redan fått vara med på en temadag på Handikappinstitutet. Dagen var givande men av litet intresse för oss, det handlade mest om datorer som hjälpmedel.

Det nya vi kan vänta oss under 1986 är en ny Diavox med inbyggd hörförstärkare och hörsel-slinga förhoppningsvis skall det

undersökas om vi kan komplettera den med talförstärkare.

De nu befintliga hjälpmedlen bör modifieras och förbättras det är en sak som skall få högsta prioritet.

Med en vänlig hälsning och hopp om ett gott samarbete.

Elof

Fotnot: Diavox är en av Televerkets telefonapparater.

EFTERLYSNING

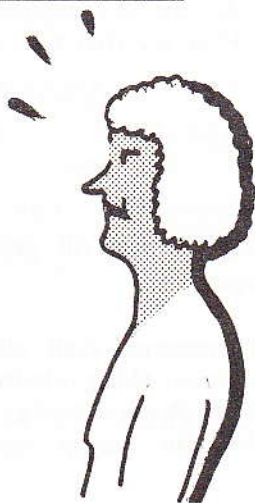
➡ Du som ständigt använder glasögon.

Du som använder hörapparat meddela detta till ordföranden i Din lokalförening. ⬅

Elof

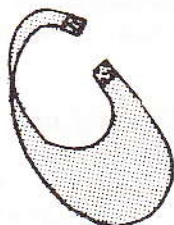
- Gud va snygg du är i håret man skulle kunna tro att det är peruk!
- Det är peruk.
- Det skulle man aldrig kunna tro.

"HJÄLPMEDELSMARKNAD"

STOMASKYDD

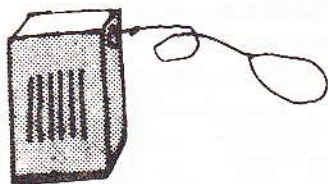

Stomaskydd av vit textil med kardborrlås.

Olika halsvidder: 35-42. Angiv önskad storlek   Pris kr 22:--
säljs genom

RLEs KANSLI
se sista sidan

LARMAPPARAT

Larmapparater i olika prislägen och utförande kan rekquireras från WORLD IMPORT
Box 101 66, Stockholm
Ordertelefon 08/63 08 75

Pris från ca 25:-

*****
* Är du laryngektomerad och saknar KATASTROFKORT ? *
* Hör av dej till vårt kansli, så får du ett med posten ! *
*****

LADDA UPP !

Viktiga rön till gagn för Servox-ägare:

Batterierna skall alltid laddas 14 timmar, aldrig mindre! Ladda minst 3-4 gånger i veckan om du använder din Servox mycket. Använd

aldrig nya batterier innan du laddat dem i 14 timmar. Detta är ett måste om du vill ha god användning av din Servox. Var noga med att vända batteriet rätt ! Alltid rött mot rött, både vid laddning och i röstgeneratorn.

DU HAR VÄL? KATASTROFKORT

OBSERVERA

- Jag andas genom ett hål i halsgropen
- Håll andningshålet fritt
- Vrid EJ mitt huvud åt sidan

OM ANDNINGSHJÄLP ÄR NÖDVÄNDIG:

Gör en kraftig inandning. Sätt munnen mot andningshålet och blås in all utandningsluft. Upprepa ungefär var femte sekund.

RING AMBULANS ELLER POLIS
(Larmtelefon 90 000)

Namn

Erik Laryngson

Adress

Diagnosgatan 27

141 99 HUDDINGE Tel *08-7112203*

Vänd
(over)

Repeat approximately
CALL THE AMBULANCE ON
(Emergency telephone no. 90 000)

Personnr

210619

7197

Blodgrupp

Behandlande sjukhus
Home hospital

HUDDINGE

RH-faktor

Fyll i dina persondata
med VATTENFAST tusch!

Ring eller skriv till vårt kansli så får du
ett KATASTROFKORT med posten.

BÄR DET SÅ ATT DET LÄTT KAN HITTAS
—OM OLYCKAN SKULLE VARA FRAMME...

LUFTEN KÄNNIS TORR
HÄRINNE!

Stom-Vent
Stom-Vent
Stom-Vent

Stom-Vent är ett förbättrat Stom-aid, framställt
efter samråd med användarna!

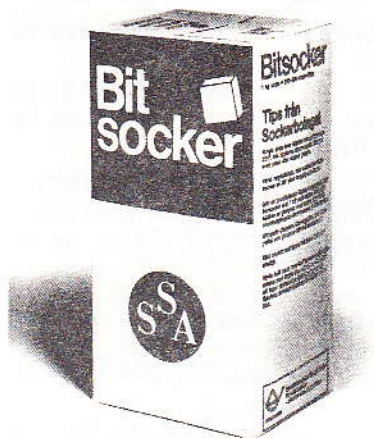
DE' HAR JAG INTE TÄNKT PÅ
- MEN JAG HAR JU Stom-Vent!
DET FUNGERAR SOM
EN NÄSA!

För ytterligare PRODUKTINFORMATION kontakta

Louis Gibeck AB, Kanalvägen 5, Box 83, S-194 01 Upplands Väsby. Tel. 0760/860 65

Sockerbiten – en romersk standard

Det var en romersk vagnmakare, för inemot 2 000 år sedan, som bestämde formatet på våra sockerbitar. Så här gick det till:

England var i nära fyra århundraden en romersk provins, och romarna byggde bl a Hadrianus mur utanför Newcastle, för att hålla skottarna på avstånd. Man har vid utgrävningar funnit slitmärken efter de romerska stridsvagnarna: axelbredden var 1435 mm.

Uppfinnaren George Stephenson var uppenbarligen historiskt intresserad: när han byggde sitt första lok, tog han upp den gamla axelbredden. Och när så småningom järnvägsnätet i Europa började byggas, följde man Stephensons — och Englands — exempel. Spårvidden i t ex Sverige (normalspår) kommer alltså ursprungligen från de romerska stridsvagnarna.

Lastpallen en modul på järnvägsvagnen

Den standardiserade lastpallen är i sin tur en modul byggd på järnvägsvagnens längd och bredd. På samma sätt är transportförpackningarna måttanpassade till lastpallen.

Så: när Sockerbolaget för ett antal år sedan beslöt att ändra formatet på sockerbiten, så att den passade till transportförpackningen, så att denna i sin tur passade till lastpallen — då fanns det alltså ett samband bakåt i tiden, ända till den romerska stidsvagnen.

Sockerbitens format bestämdes alltså av romerska vagnmakare...

LARYNGFONDEN

STÖD LARYNGFONDEN MED
EN MINNESGÅVA.

INFLUTNA MEDEL SKALL AN-
VÄNDAS TILL REHABILITE-
RING FÖR MEDLEMMAR IN-
OM RIKSFÖRBUNDET FÖR
LARYNGEKTOMERADE

Tänk På Vår Fond!
Postgiro 91 82 58 - 5

